

Stockholms nya stadsbibliotek på is

STOCKHOLM Tillbyggnaden av Stockholms stadsbibliotek har blivit för dyr och därför skjuten på framtiden. I stället för maximala kostnaden 795 miljoner kronor är priset uppe i långt över en miljard. Hela det redan tidigare

omstridda projektet ska granskas, uppger Svenska Dagbladet (SvD). Annars skulle byggandet börjat 2010.

Tyska Heike Hanada vann bibliotekets arkitekt-tävling i fjol med en hög glasbyggnad, sprungen ur

Observatoriekullen intill Gunnar Asplunds världsberömda verk. Närheten till detta och en planerad rivning av bibliotekets nuvarande magasinsbyggnader har utlöst kritik.

TT

Finansoro slår mot rysk konst

STOCKHOLM Finansoron och det kraftiga raset på ryska börsen tycks påverka försäljningen av rysk konst. Stockholms Auktionsverks hittills största auktion av rysk konst, som pågick under torsdagen och fredagen,

blev en flopp. Endast 42 av totalt 239 målningar fann köpare, skriver Antik & Auktion på nätet.

Sedan den förra ryska auktionen i mars har börsen i Moskva fallit med 60 procent. Tidigare har rysarna varit de som köpt

mest.

Med få undantag förblev majoriteten av alla miljonobjekt osålda. En uppsättning av tsardömets förnämsta utmärkelse, Sankt Andreasorden i guld, såldes för 6,1 miljoner kronor.

TT

Allen Vannérus – en okänd filosof och gentleman

Filosofen Allen Vannérus är obekant för de flesta, trots att han skrivit ett femtiotal böcker innan han gick ur tiden 1946. Anders Bylander har studerat den ovanligt mångsidige Vannérus väg från hårdför materialism till insikten att ett mänskligt samhälle måste ha andliga mått.

Det är en gåta hur Allen Vannérus fortfarande kan vara okänd, han som gav ut ett femtiotal böcker om allt från partikelfysik till dogmatik. Med en uthållighet som förbryllar och nästan för tanken till Emanuel Swedenborg, ägnade han sig livet igenom åt det grandiosa projektet att kartlägga människans vetande. Allt ifrån mineralriket till den skiraste andliga verklighet tycks ha fångat hans intresse. Han ville också veta vilken kunskap vi behöver för att rätt kunna leva våra liv.

Han föddes i Värmland 1862 och dog 1946 efter ett långt, hyperaktivt liv. Ändå är denne svensk alltså okänd utanför fackkretsar, bland annat för att han karriärmässigt var ytterst diskret.

Det sägs om Spinoza att han tackade nej till en professur i filosofi med ursäkten att den skulle ta för mycket tid från hans filosofiska verksamhet. Schopenhauer beklagade att det fanns professorer i filosofi men inga riktiga filosofer. Kierkegaard hör till sällskapet, och närmare vår egen tid kan man erinra sig att Bertrand Russell, Emmanuel Lévinas och Georg Henrik von Wright faktiskt var professorer men ställde sig vid sidan

FOTO: SCANPIX

Allen Vannérus arbetade under en tid på Kungliga Biblioteket i Stockholm. Han förde i övrigt en tillbakadragen tillvaro och har gått till eftervärlden främst genom sina många filosofiska skrifter.

av katedern för att nå ut med sitt budskap.

Kaptenssonen Vannérus kom till Uppsala i början av 1880-talet och gav sig åt filosofin. Avhandlingen i kunskapsteori ledde över i brådmogna skrivprojekt. Han tycks inte ha haft svårt att bli publicerad, böckerna kom ut på Bonniers. Något annat än det storslagna projekt han gav sitt liv åt verkar inte ha frestat. Han innehade visserligen några tjänster, bland annat vid Kungliga biblioteket och i Kommerskollegium, men karriären har knappast bidragit till hans bygge. Hur kunde en person som livet igenom var ensam eremit producera filosofi av yppersta kvalitet?

För Vannérus' bredd imponerar. Hans samlade skrifter, en del riktiga tegelstenar, fyller ett helt A4. När

jag läser John Landquists artikel i Ord och Bild 1914, som drar täckelset från åren direkt på doktorsexamen 1890, måste jag likväl komplettera listan med flera ungdomsverk!

Den unge Vannérus var ett barn av sin tid. Sålunda berättas att han som student läste högt ur Herbert Spencers Utvecklingslära för sina kamrater. Han gjorde upp med Boströms idealism och med Vitalis tjänster, bland annat vid Kungliga biblioteket och i Kommerskollegium, men karriären har knappast bidragit till hans bygge. Hur kunde en person som livet igenom var ensam eremit producera filosofi av yppersta kvalitet?

För Vannérus' bredd imponerar. Hans samlade skrifter, en del riktiga tegelstenar, fyller ett helt A4. När jag läser John Landquists artikel i Ord och Bild 1914, som drar täckelset från åren direkt på doktorsexamen 1890, måste jag likväl komplettera listan med flera ungdomsverk!

Den hårdföra materialismen visar sig inte hålla. Redan tidigt är den värmländske sökaren inne på spår han blir trogen livet igenom. Han förstår att empiriska fakta inte kan bära en civilisation. Ett samhälle för människor måste ha andliga mått. Alf Nyman beskriver de tankarna som en naturalism med guldkanter, och dessa blir bara bredare med åren. Våra kunskaper visar utöver sig själva på värdefakta som inte kan förnekas.

Det är värdena som håller ihop samhället. Denna nya insikt fick värmlänningen att ge sig på sin tids gigant Axel Hägerström från Vireda i Småland. Dennes nihilism, ödesdiger i svenskt 1900-tal, var en usel grund för livet. När stormklockan ljuder

under det tidiga trettioåret tar han sedan, i böcker som Livsvärdena och Systemfilosofi, steget fullt ut och bejakar ärligt och rakt en mänsklig värdelära på kunskapens grund.

När vi handlar som bäst ställer vi oss utanför naturens kausala system av orsak och verkan. "Att vara mänsklig är att vara teleologiskt (av gr telos = mål) inriktad och verksam", säger en Vannérus som närmar sig Kant, Wundt och existentialisterna. Genom att välja blir vi det vi inte visste att vi var. "Utan värde intet mål, och utan mål ingen vilja." Bättre kan det inte sägas att människan sträcker sig mot "ovetenskapliga" mål. Vi söker ett guld som inte är sand.

Vi bär alla på en sorg över att människor

anstränger sig så litet för att den stora drömmen skall komma nära. Hör slutorden i Livsvärdena, där den mogne Vannérus rättframt bekänner vad han saknar:

Endast religiösa människor äro förunnade att tro på i fullaste mening absoluta livsmål och livsvärden, men de våga icke, karaktäristiskt nog, tänka realiserandet av dem i denna världen, utan förlägga förverkligandet till en annan, "övervärlden", detta allra högsta uttryck för mänsklig teleologi och idealbildning.

Efterlyser han med dessa rader större engagemang, mer barmhärtighet och tro, hos sin tids kristna? Saknar han en förvisning om Guds rike här och nu?

Naturalisten slutar som en kämpe för högre värden, och Allen Vannérus framstår till sist som en både uthållig och vidsynt vetenskapare. Han behåller sina visioner och låter dem växa stilla. Han öppnar för den okände gästen. Den verklighet vi lärde oss dela upp i andligt och profant ser den vakne i samma värld.

ANDERS BYLANDER

>> LITTERATUR

Alf Ahlberg m fl: Filosofiskt lexikon, 2:a uppl, Stockholm 1931

John Landquist: Allen Vannérus, en svensk filosof, i Ord & Bild 1914

Alf Nyman: Naturalism och värdeidealism hos Allen Vannérus, i Filosofiskt och ofilosofiskt, Lund 1935

Allen Vannérus: Hägerströmstudier, Stockholm 1930, Livsvärdena, Stockholm 1933, Naturalism och and-